

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

ד.

עין משפט
גר מצוה

לג א מיי פ"א מהל'
גניבה הלכה ט סמג
עשין קנה טור ש"ע ח"מ
פי' שמש טע"ד :
לד ב מיי שם הלכה ט :

HebrewBooks.org ©Moznanim Publishers. No commercial use allowed.

מידי דהוה אעבד ואמה. ולא כפירוש רש"י שפירש משום דתמן
צהחובל (לקמן דף טו.) עבד ואשה פניעמן כו' דל"כ ה"ל
למינקט עבד ואשה אללא מפרש ר"ת דנקט עבד ואמה משום דקאי
למנתי' דסוף מסכת ידים וטעמא משום שמה יקיטנו רבו דבסמוך

ולא ראי השן שאין כוונתו כו'. דאי כתב רחמנא שן לא אחי קרן
מיניה ולהכי פריך ולא ק"ו הוא כל שכן דמשום האי טעמא נפיק
קרן משן. וה"ה נמי דקא פריך לטעמא קמא דאי כתב קרן הוה
נפקא שן מיניה בק"ו ומה קרן שאין הנאה להזיקה חייב כו'. והאי

מפורש התם: **לאו אע"ג דבונתו**
להזיק אפ"ה פטורין. וא"ת עבד
ואמה גופיה ניגף מק"ו דשן להחייב
כיון דלכתי לא ידע טעמא דשמה
יקיטנו רבו וע"ק כיון דידע רישא
דמנתימן דמסכת ידים (פ"ד מ"ו)
מדנקט עבד ואמה ולא נקט עבד
ואשה א"כ א מסמחא ידע סיפא וע"ק
דעבד ואמה כשאין כוונתו להזיק נמי
הוה ידע המקשה טעמא דשמה
יקיטנו רבו ואפ"ה פריך כיון דעבד
ואמה פטורין ואפילו באין כוונתו
להזיק ואע"ג דלא שייך טעמא דשמה
יקיטנו רבו דלגוס הוה א" דפעמים
דמכווננו וימרו לא נמכונו לכך
פטורי בכל ענין נמלא שכונתן
גורס הפטור ה"ג קרן שכונתו להזיק
יש לנו דפוסטור ורז אשי פי' דאפילו
באין כוונתו להזיק איכא טעמא רבה:
בשהזיק חב המזיק בו. לא
היינו כשהזיק קמא
אלא מלידך כשהזיק מרבה לה:
למחשביה בהרי מועדין בו.
ושמאל ס"ל דלא
ה"ל לאשמועין צסיפא כיון דלא
אשמעין שום חידוש טפי מצרישא
אבל שן ורגל אע"ג דתנא ליה צרישא
תנא ליה צסיפא גזי מועדין משום
חידוש דמפרש השן מועדת לאכול
את הראוי לה והרגל מועדת לשבר
דרך הילוכה וקנן נמי תנא ואע"ג
דתנא צרישא כשהזיק חב המזיק
לאחוי קרן מ"מ תנא ליה צסיפא
משום דתני ליה גזי חמשה תמים
מש"ה תנא ליה נמי צבדי מועדין
וא"ת אמאי לא חשיב אש וצור גזי
מועדים וי"ל דלא חשיב אללא צעלי
חיים אבל צור ואש כן לי פעם
ראשונה כמו פעם ג' וד' :

דב יודעה לא ראי הקרן שאין
הנאה בו' ואי כתב שן לא אחי קרן
מיניה ולא ראי השן שאין כוונתו
להזיק בו' ואי כתב קרן לא אחי
שן מיניה ולא תיקשי מידי האי לאו
מילתא היא שאין זה לשון הש"ס אללא
ההוא דבעי למיגמר חזריה מיניה
נקיט צרישא דקתני מתני' לא זה
וזה שיש צדן רוח חיים כהרי האש
שאין צו רוח חיים ואי כתב הני תרמי
לא אחי אש ממרווייהו אללא כל
היכא דקתני לא ראי זה כראי זה
ההוא דבעי אגמורי חזריה מיניה
נקיט צרישא דקתני מתני' וה"ק לא
ראי זה כראי זה אין דין הכתוב בזה
לראי לנהוג בזה: **אינטידי.** למיכתב
קרן: **אפ"ה פטורין.** כדאמרינן צפ'
החובל (לקמן דף טו.) העבד והאשה
פניעמן רעה ההחובל בזה חייב וכן
שחבלו באתרים פטורין: **לאו טעמא**
רבה איס צבו. דאי מתייבבת ליה כל
שעה שיעכעסנו רבו ילך וידליק גדישו
של חבירו כדי לחייב את רבו: **אלא**
פריך ואימא הכי. לא ראי השור
כראי המצעה דקתני במתני' ה"ק לא
ראי הקרן כוונתו להזיק כהרי השן
שאין כוונתו להזיק אללא להנאתה
מתכוונת הלכך אי כתב קרן לא הוה
נפיק שן מיניה: **ולא הרי השן שיש**
הנאה להזיקה כהרי הקרן כו'. ואי
כתב שן לא אחי קרן מיניה: **ורגל**
מאי. עביד ליה תנא דמתני' דלא
תני: **שייריה.** צמתיה: **וה"ק.** הכי
דקתני מתני' לא הרי השור כהרי
המצעה ה"ק כו': **רגל הזיקה מנאי**
הלכך לא אחי שן מיניה: רגל וצור
שן ואש מועדין מתחילתן לשלם נזק
שלם דלא פליג רחמנא זין תם למועד
אללא צנתייה: **שור המזיק צרשום**
הניזק. שנתכנס לרשות הניזק ונגח
שם את שורו ואע"ג דתם הוא משלם
נזק שלם. וסתמא כר"ט דלמר לקמן
(דף טו.) וכתב קרן צרשום הניזק
נזק שלם משלם: **בנזקי ממונ.**
בנזקי שמונו מוזק מיירי רישא:
בנזקי גופו. שהוא עלמנו מוזק לא

גילון הש"ס

תוס' ד"ה כשהזיק בו'
איא מלידך. דלקמן דף ט'
ע"ב ועי' לקמן דף ג' ע"ב
במס' ד"ה כשהזיק:
שם ד"ה בראי בו' דלא
מפטר משום קלב"מ. עי'
לקמן דף י' ע"ב ברש"י ד"ה
משל"כ בש"ט: **בא"ד דאי**
לאו קרא דעליו. עי' בספר
יהלום לנא"ס ק"י ח' :

רבינו הגנאל

שן אין כוונתה להזיק אלא
לאכל להנאתה. קרן כוונתה
להזיק ואין לה הנאה.
ואחא למליף מעבד ואמה
דפטרי מרייהו. ודחי לה
רב אשי. אטו עבד ואמה
לאו טעמ' רבה אית בה
במתניתין א' בסוף מסכת
ידים תאמרו בעבדו ואמרו
שיש בהן דעת שאם
יקיטנו ילך וידליק גדישו
שלחבירו ונמצא מחייבו
בכל יום. ולא עמד זה
החידוש ונודחו. ותריץ רב
הכי תנא שור לרגלו
ומכבה לשנו בו'. וקון
מאי. שייריה. מאי טעמ' שן
ורגל מועדין מתחילתן וכן
ותני להו ברישא. קרן
ההוא תם ולכי מייעד הו'
ליה מועד תנא ליה
כסיפא. כשהזיק חב
המוזק לאייתיי קרן.
ושמאל מאי טעמ' לא
אמ' כרב, אמ' לך אדם לא
קתני ליה כסיפא דמתני',
והאדם. ואמאי לא תנא
ליה ברישא. דבנזקי ממונו
קמיירי. ונזקי גופו לא
קמיירי. ויש אומ' הלכה
כשמאל. ורב אמ' לך אדם
הוא דקתני ליה כסיפא
למחשביה בהרי מועדין
הוא דאתא. מאי לא ראי
לא ראי. הכי קאמי לא ראי
השור משלם את הכופר
כו' הצד השהו שבהן
שדרכן להזיק. שור דרכו
להזיק במועד. אדם דרכו
להזיק בישן. ושמירתן
עלין. אדם שמירת גופו
עליו הוא, ופרק' כרי אבהו
דאמי לתנא חני אדם
שמירת גופו עליו.

בראי אדם שאין משלם את
הכופר. הקשה ריב"ז מאי
חומר' אלל זו האי דלון משלם את
הכופר משום דקיס ליה דכרבה
מיניה ותידך דשוגג נמי פטור
מדתנא דבי חוקיה ואור"י דלאו
פרכא היא כלל דלא מפטר משום קיס

מייירי: **הא קתני אדם.** צסיפא ולמה ליה למיתני צרישא: **למיתני**
כהדי מועדין הוא דאסא. דקתני חמשה תמין וחמשה מועדין וקסאי
לבו ואולי: **ומאי לא הרי.** דקתני צמתיה' לא הרי השור כהרי המצעה
לרז דלמר מצעה זה אדם: שור מועד שנגח אדם ומת משלם כופר
הלכך אי כתב שור לא אחי אדם מיניה דלפוס שמהג את חבירו
במועד והרג בשוגג גולה ואינו משלם כופר: אדם החובל בחבירו
חייב בצרבעה דברים כער ריפוי שבת וצושת אבל נזק לא קא חשיב
דשור נמי נזק משלם אבל בהגך ארבעה דברים אינו חייב כדמסיק
בשילהי כילד הרגל מועדת (לקמן כו.) דלמר' כי יתן איש מוס צעמיתו
איש צעמיתו ולא שור צעמיתו: וקא פריך **היך השוה כו'.** לרז דלמר
תנא שור וכל מיילי דשור היכי מנאי למיתני בקרן דרכו להזיק. ולשמאל
ליכא למיפריך דרגל דהאי דרכו לילך ולהזיק: **דייוף ופשיט.** את
רגליו: **אורחיה הוא.** לשבר כלים שבצד מרגלותיו: וקא פריך מאי
האי דקתני **ושמירטן עליך.** לשון זה אינו שייך אללא בנזקי ממונו:

ליה דכרבה מיניה וכאן נמי אין שייך להזכיר תנא דבי חוקיה דלקמן
כפ"ב (דף טו.) משמע דלאי לאו קרא דעליו ולא על האדם הוה ילפינן
אדם משור שיתחייב מויד מיתה וכופר ומעליו פטרי ליה אפילו שוגג
דומיא דשוס' דלון מויד לשור ותנא דבי חוקיה דפוסטר אפילו שוגג היינו
ממון שהזיק צעמת חיוב מיתה ולאפוקי ממנה דלרש צפ' אללו גערות
(מבוצות דף לה. וסס) הא אם יהיה אסון לא יענש דדוקא דין אסון אחא
חוקיה ואשמועין לאו דוקא דין אסון לא יענש אללא אפי' שוגג לא יענש:
כיון דבייף ופשיט אורחיה הוא. צירושלמי יש לישן לא מחייב
אללא כשהשכיב עצמו אלל הכלים אבל אם ישן והציאו כלים אללו
ושבדן פטור דהס גרמנו לו וכן אם היה ישן והלך חבירו לישן אללו
והזיקו זה את זה הראשון פטור והאחרון חייב: **ולטעמיה.** פירוש
אפילו תימא מצעה זה השן: **אדם שמירת גופו עליי.** מכאן
משמע דלא גרסינן צמתיה' וממונא' מדלא פריך נמי הכי אדם ממונו:
הוא ו"משה' אין לריך למחקו כדפירשמי לעיל (ג' ד' ד"ה וממונ):
ה"ג

(ה) עי' מוס' ד"ה מדי דהוה.